

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารการศึกษาปฐมวัย
 - 1.1 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษาปฐมวัย
 - 1.2 หลักการบริหารการศึกษาปฐมวัย
 - 1.3 นโยบายการศึกษาปฐมวัย
 - 1.4 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 - 1.5 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.6 บทบาทหน้าที่ครูผู้สอนระดับปฐมวัย
2. การจัดการศึกษาปฐมวัย
 - 2.1 งานวิชาการ
 - 2.2 งานงบประมาณ
 - 2.3 งานบุคคล
 - 2.4 งานบริหารทั่วไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
 2. งานวิจัยในต่างประเทศ
- กรอบแนวคิดในการวิจัย

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยนับว่าเป็นการศึกษาระดับรากฐานของชีวิต การเตรียมเด็กให้มีความพร้อมและพัฒนาตามวัยและศักยภาพ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับทราบและดำเนินการ เด็กวัยนี้ เป็นช่วงที่สมองมีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุด ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ การบริหารการศึกษาปฐมวัย ผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษาปฐมวัย

ในการบริหารการศึกษาปฐมวัยเป็นการดำเนินการทางการศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุ 3 – 6 ปี ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็ก ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา บุคลิกภาพและสังคม เพื่อรับการศึกษาในระดับต่อไปในการบริหารการศึกษาปฐมวัยได้มีผู้เสนอแนวคิด ทฤษฎีที่น่าสนใจไว้ดังต่อไปนี้

สมเดช สีแสง (2539 : 9) ได้กล่าวถึง แนวคิดในการบริหารการศึกษาปฐมวัยว่า จะต้องจัดการให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็ก กล่าวคือ เด็กวัย 3 - 6 ปี ชอบเล่นชุกชอน ไม่อยู่นิ่ง มีสมาธิสั้น ชอบซักถาม มีความอยากรู้ อยากรู้อยากเห็น ชอบเลียนแบบ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นผู้ที่จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาต่อไปนี้

- 1) ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย
- 2) กระบวนการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
- 3) แนวคิด ทฤษฎีการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

Piaget and Barbel (1969 : 18) ได้กำหนดขั้นตอนของการพัฒนาการของเด็กไว้เป็น 4 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นใช้ประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensori-Motor Stage) ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะสร้างแบบฉบับการคิดโดยความสามารถจำและเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าโดยการดู ฟัง ดม กลิ่น ชิมรส และสัมผัส

2) ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Pre operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 2 - 6 ปี เป็นขั้นที่เด็กเริ่มจะกระทำเรียนแบบสภาพแวดล้อม โดยทางสัญลักษณ์ โดยเรียนรู้ภาษาพูด และเข้าใจท่าทางที่สื่อความหมายเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น แต่ต้องยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่

3) ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage) อยู่ในช่วงอายุ 7 – 11 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีการพัฒนาการโครงสร้างการคิดที่มีการซับซ้อนมากขึ้น ในช่วงนี้เด็กสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่มองเห็นได้ เช่น การแบ่งกลุ่ม แบ่งพวกมองเห็นการสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

4) ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11-15 ปี เด็กในวัยนี้เริ่มรู้จักคิดหาเหตุผลและเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ดีขึ้น สามารถตั้งสมมุติฐาน และแก้ปัญหาได้ตามวัย

Krasnor and Peopler (1980 : 88 - 89) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เน้นความสำคัญของโครงสร้างและสถานการณ์ที่ทำให้การเล่นของเด็กแตกต่างกันออกไป องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเล่นของเด็กมี 5 ประการ ดังนี้

- 1) จำนวนเด็ก
- 2) วัสดุที่ใช้ในการเล่น
- 3) เพศของเพื่อนเล่น

4) การควบคุมของผู้ใหญ่

5) สนามเด็กเล่น

Froebel (1852 : 79, อ้างถึงใน นิตยา ประพตกิจ, 2536 : 5) นักการศึกษาชาวเยอรมันซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาลศึกษา Froebel มีความเชื่อว่าควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก ให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ Froebel ได้ตั้งชื่อโรงเรียนของเขาว่า Kindergarten แปลว่า สวนเด็ก เหตุที่ตั้งชื่อเช่นนี้ ก็เพราะว่ามีความเชื่อว่า เด็กจะพัฒนาได้ก็ต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่เช่นเดียวกับที่ต้นพืชเติบโตได้เพราะมีการดูแลอย่างดี

Montessori (1932 : 546, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538 : 66) นักจิตวิทยาและแพทย์ชาวอิตาลีผู้ที่มีความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาล้ำๆ กับ Froebel ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ให้เสรีภาพแก่เด็กเพื่อแสวงหาความรู้ โดยปล่อยให้เด็กหาประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองตามความสมัครใจ โดยถือความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรม การจัดสภาพที่เรียนให้เหมือนบ้าน ซึ่งเรียกว่า บ้านเด็ก นอกจากนี้ Montessori ยังเน้นเรื่อง สุขภาพอนามัย จัดให้มีการตรวจสุขภาพทุกเช้า วัดความสูงรอบอก รอบแขน รอบศีรษะ ชั่งน้ำหนักอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตของเด็ก

จากแนวคิดทฤษฎีในการจัดการศึกษาปฐมวัย จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นมีความสำคัญในการช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยใน 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา

1.2 หลักการบริหารการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในการบริหารการศึกษาปฐมวัยมีผู้จำแนกไว้ ดังนี้

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 : 66 - 68) ได้อธิบายว่า ประเภทการบริหารการศึกษาปฐมวัยย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาปฐมวัยของหน่วยงานนั้นๆ การศึกษาปฐมวัยจัดโดยหลายหน่วยงาน บางประเภทจัดขึ้นเพื่อเป็นแบบอย่างแก่หน่วยงานอื่น และเพื่อศึกษาวิจัย บางประเภทจัดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งสำหรับให้นักศึกษาที่เรียนทางด้านการศึกษานำไปใช้สำหรับศึกษาและทดลองบทเรียนต่างๆ บางประเภทจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้บิดามารดา ได้ออก ไปทำงานนอกบ้าน บางประเภทจัดขึ้นเพื่อพัฒนาสังคมให้เด็กได้ใกล้ชิดศาสนา บางประเภทจัดขึ้นเพื่อพัฒนาชนบทเพราะอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง การบริหารการศึกษาปฐมวัย

ในประเทศไทยมีการบริหารงานต่าง ๆ กันไปซึ่งสามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ 3 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่หนึ่ง จัดตั้งโดยรัฐใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน ระบบการบริหารจัดการเป็นไปตามระเบียบของรัฐที่วางไว้ทุกประการ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนประถมศึกษาที่จัดชั้นเด็กเล็ก ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยบางแห่งจัดการศึกษาแบบโรงเรียนสาธิต

ประเภทที่สอง จัดตั้งโดยเอกชน ซึ่งหมายรวมถึงสมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรใด องค์กรหนึ่งสถานศึกษาเหล่านี้รัฐจะควบคุมเรื่องคุณภาพและการดำเนินการบางอย่างนั้น การบริหารส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาแต่อีกส่วนหนึ่งจะต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ทางราชการวางไว้ เช่น ในด้านการเงิน ด้านวิชาการ และงานอาคารสถานที่

ประเภทที่สามจัดตั้งโดยชุมชนมีคณะบุคคลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในรูปคณะกรรมการ ลักษณะการบริหารเป็นไปตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เด็กของกรมศาสนา

จะเห็นได้ว่า การบริหารการศึกษาระดับปฐมวัยนั้นไม่เหมือนกัน กล่าวคือ ถ้าดำเนินการโดยรับการดำเนินการบริหารก็ต้องเป็นไปตามระบบของทางราชการ หากเป็นของเอกชนหรือคณะบุคคลการบริหารก็ย่อมแตกต่างกันออกไป ย่อมขึ้นอยู่กับผู้เป็นเจ้าของ ประสงค์จะจัดทำอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539 : 5 - 12) ได้กำหนดแนวทางการบริหารการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติให้ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ด้านบุคลากร บุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ บุคลากรที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญคือ ผู้บริหารและครูผู้สอน ดังนี้

1.1 ผู้บริหาร

1.1.1 มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.1.2 มีความกระตือรือร้นมุ่งมั่นในการทำงานและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

1.1.3 มีวิสัยทัศน์ในด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2 ครูผู้สอน

1.2.1 มีวุฒิการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยหรือผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

1.2.2 มีประสบการณ์ในการสอนระดับปฐมวัย

- 1.2.3 มีสุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตดี มีความมั่นคงในอารมณ์
- 1.2.4 มีบุคลิกภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก มีความเมตตา

รักและเอื้ออาทร

2. ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการ จัดอาคารสถานที่ เพื่อใช้เป็นห้องเรียน ห้องประกอบกิจกรรม และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสม ดังนี้

2.1 อาคารเรียน ต้องเป็นอาคารมาตรฐานสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรเป็นอาคารชั้นเดียวพร้อมทั้งมี มาตรการป้องกัน อัคคีภัย อุบัติภัย และความปลอดภัยอื่น ๆ

2.2 ห้องเรียน แต่ละห้องควรมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 48 ตารางเมตร มีหน้าต่างเพียงพอควรมีห้องส้วมอย่างน้อย จำนวน 1 ที่ อ่างล้างมือ จำนวน 1 ที่

2.3 ห้องประกอบ มีความจำเป็นในการจัดกิจกรรม และรักษาสุขภาพของ เด็ก เช่น ห้องพยาบาล ห้องรับประทานอาหาร ห้องนอน ห้องส้วม อ่างล้างมือ

2.4 สนามเด็กเล่น มีบริเวณที่ปลอดภัย มีไม้ดอกไม้ประดับ และมีต้นไม้ให้ร่มเงาพอเหมาะกับบริเวณที่เด็กจะได้รับแสงแดด ควรมีเครื่องเล่นที่มีขนาดเหมาะสมกับวัยเด็ก และเป็นเครื่องเล่นที่มีประโยชน์ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการ เช่น จักรยานสามล้อ ลูกบอล มีสื่อ อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์ เช่น ที่เล่นน้ำ ที่เล่นทราย

3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม มีส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และปรับตัวเองอยู่ในโรงเรียนได้อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ควรพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน จัดให้คล้ายคลึงกับบ้านมากที่สุด มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก สะอาด ปลอดภัย มีการจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และพัฒนามุมประสบการณ์ อย่างน้อย 5 มุม เช่น มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมธรรมชาติ มุมศิลปะ นอกจากนั้น ควรจัดโต๊ะ เก้าอี้ เครื่องนอน และที่เก็บให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้แก่เด็กสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามวัย เช่น สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นต่าง ๆ ไม้ดอกไม้ประดับ สวนหย่อม และบริเวณที่ร่มรื่น

4. ด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย เพราะเป็นสิ่งเสริมสร้างพัฒนาการของเด็ก สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการเลือก และจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 การเลือกสื่อ วัสดุอุปกรณ์ควรเป็นสิ่งที่หาง่ายในท้องถิ่นและเหมาะในการใช้จัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก แข็งแรง ทนทาน ปลอดภัย ดึงดูดความสนใจของเด็ก

4.2 การจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในห้องเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องจัดหาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเอื้อต่อการจัดห้องเรียน เพื่อการศึกษาอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ทุกด้าน เช่น ตู้ชั้นวาง กระดาษ เครื่องนอน เครื่องใช้ประจำตัว อุปกรณ์ทำความสะอาด ป้าย นิเทศ โต้-เก้าอี้ สำหรับเด็ก ที่เก็บผลงาน และที่เก็บเครื่องใช้ประจำตัวเด็ก

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กวัย 3 - 6 ปี เป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการบริหารการศึกษาปฐมวัยนั้น ต้องมีขอบข่าย การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ให้ครอบคลุมทุกงาน จะขาดด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้ เพื่อการบริหาร จัดการการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 นโยบายการศึกษาปฐมวัย

ในการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น นโยบายทางการศึกษาถือว่ามี ส่วนสำคัญที่จะทำให้นโยบายนำไปปฏิบัติและเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ การจัดการ การศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ได้กำหนดนโยบาย แนวทางต่าง ๆ ในการ ดำเนินงานสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 12 - 15)

1.3.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับนี้ ได้ตราขึ้นตามบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อใช้เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้ การจัดการศึกษามีคุณภาพโดยส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพทางการศึกษาแก่บุคคล โดยเฉพาะ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่พระราชบัญญัติได้กำหนดการจัดการศึกษาในมาตราต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 8 - 19)

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมใน การดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่เกี่ยวข้องกับ การเมืองการปกครองประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และ ส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และ

ความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษัรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
3. การพัฒนาสาระ และการกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก

ดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กร

การปกครองส่วนท้องถิ่น

3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ

การศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ

ศึกษาและการพัฒนาการครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5. ระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษา

6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 18 การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น

3. ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว

4. ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1 - 2) ได้กำหนดนโยบายในการรับเด็ก ปฐมวัยเข้าเรียนในปีการศึกษา 2546 เพื่อให้การรับนักเรียนทุกคนมีความเสมอภาคในด้านสิทธิ และโอกาสที่จะได้รับการศึกษาทุกระดับเต็มตามศักยภาพ ความสนใจ และความถนัดสอดคล้อง กับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายการรับนักเรียน ไว้ดังนี้

1. นโยบาย

1.1 ให้นักเรียนได้รับความ เป็นธรรม ความเสมอภาค ด้วยกระบวนการรับนักเรียนที่โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

1.2 ให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มี ความสามารถพิเศษ

1.3 ให้นักเรียนมีโอกาสเข้ารับการ ศึกษาตามศักยภาพ ความพร้อม ความถนัด และความสนใจ

2. วิธีการให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการดำเนินการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2546 ดังนี้

2.1 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นปฐมวัย กลุ่มวัยเรียน 3 - 5 ปี) ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเพื่อให้ความ พร้อมในการศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาอย่างทั่วถึง โดย

2.1.1 ให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ รับเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี ซึ่งอยู่ในเขตบริการสถานศึกษาเข้าโรงเรียน หากยังไม่เต็มจำนวนสามารถรับเด็กนอกเขตบริการเข้าเรียนได้

2.1.2 การรับนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษา ให้ความสำคัญ กับคนพิการผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ

2.1.3 การรับนักเรียนปฐมวัย ให้ดำเนินการโดยไม่มีการสอบวัด ความสามารถทางวิชาการ กรณีที่มีผู้สมัครเกินจำนวนที่รับได้ให้ใช้วิธีการจับฉลาก หรือวิธี คัดเลือกอย่างเหมาะสม

1.3.2 แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดแนวทางในการพัฒนาคนในทุกด้าน เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยในการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตั้งแต่เยาว์วัย ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ไว้ดังนี้

1.3.1.1 แนวนโยบายพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้

1.3.1.2 เป้าหมาย เด็กปฐมวัยอายุแรกเกิด ถึง 5 ปี ทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา

1.3.1.3 กรอบการดำเนินงาน

1) ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา และการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่

2) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนารากฐานพัฒนาการของทุกชีวิตอย่างเหมาะสม

1.3.3 แนวนโยบาย การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

1.3.2.1 เป้าหมาย ผู้เรียนเป็นคนเก่งที่พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพเป็นคนดีและมีความสุข

1.3.2.2 กรอบการดำเนินงาน

1) การปฏิรูปการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพ

การศึกษา

1.4 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเพื่อให้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานเดียวกันซึ่งผู้ใช้หลักสูตรสามารถนำไปปรับปรุงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่สถานศึกษาดังอยู่หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาเพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ การสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ จริยธรรมและคุณสมบัติที่ต้องการ ดังนั้นการจัดการด้านหลักสูตรสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารงานหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
2. งานด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเด็กโดยองค์รวม
3. งานด้านประเมินพัฒนาการ

ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ต้องการเป็นที่ ยอมรับของประชาชนผู้ใช้บริการ ปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาปฐมวัย คือ หลักสูตรเนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนด ปรัชญา เป้าหมาย แนวทางและลักษณะที่พึงประสงค์ ที่ต้องการให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี และพร้อมที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จึงจำเป็นที่บุคลากรใน โรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ถ้าหากโรงเรียนไม่สามารถนำหลักสูตรไปปรับใช้ในกิจกรรม ก็จะทำให้โรงเรียน เกิดปัญหาในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียนไม่เป็นไปตาม เป้าหมายที่ต้องการ และยังไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ ดังนั้นหลักสูตรจึงถือว่ามีความจำเป็น ที่ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนต้องยึดเป็นกรอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและไม่เกิด ปัญหาและอุปสรรค

นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้ อย่างมีทิศทาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิด ความชำนาญ มีการพัฒนาทั้ง สี่ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ สติปัญญาและสังคม ดังนั้นนโยบายที่ดีควรให้ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนด นโยบาย เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ นอกจากนี้สถานศึกษาควรแจ้งผลของการดำเนินการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่สำคัญให้ผู้ปกครองได้รับทราบ เพื่อป้องกันข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

1.5 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพได้นั้น สถานศึกษาต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน เข้ามาสนับสนุน เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ชุมชนและกระบวนการบริหารจัดการ ซึ่งผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาพัฒนาผลผลิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งมีผู้จำแนกไว้ ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2545 : 15 - 16) ได้กล่าวถึง หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตาม แนวทางปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี 2 ด้านหลัก คือ

1. การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ แนวทาง รูปแบบ
2. การบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการบริหารที่กำหนดไว้ใน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่าย รวมทั้งบิดามารดา ผู้ปกครอง องค์กรของรัฐและเอกชน ตลอดจนทั้งชมรม สมาคมในสังคม

Fisk (1963 : 211) ได้สรุปหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 4 ประการ คือ

1. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาที่ตั้งอยู่
2. การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขยายงานหรือปรับปรุงโอกาสทาง

การศึกษาหรืองานวิชาการ

3. การบริหารงานบุคคลทุกชนิด ตั้งแต่แสวงหา บรรจุ พัฒนา และปรับปรุงครู
เจ้าหน้าที่ นักเรียน ตลอดจนการให้พ้นออกจากงาน หรือออกจากสถานศึกษาของบุคลากรทุก
ประเภท

4. การบริหารงานธุรการ หมายถึง อาคารสถานที่ บริเวณและบริการต่าง ๆ
จากแนวคิดของ Fisk ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นอย่างมากเพราะสถานศึกษาเป็นส่วน
หนึ่งของชุมชน

Smith and Others (1961 : 170) ได้แบ่งหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้อง
รับผิดชอบออกเป็น 7 อย่าง และได้เน้นถึงความสำคัญของแต่ละอย่างไว้เป็นร้อยละ ดังนี้

1. งานในหน้าที่ทั่วไป ควรทำ ร้อยละ 5
2. บริหารครูและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ประมาณร้อยละ 20
3. การบริหารหลักสูตรประมาณร้อยละ 40
4. การบริหารการเงินประมาณร้อยละ 5
5. การบริหารอาคารสถานที่ร้อยละ 5
6. การบริหารเกี่ยวกับนักเรียนประมาณร้อยละ 20
7. การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนประมาณร้อยละ 5

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 68 - 69) ได้กล่าวถึง หน้าที่ความรับผิดชอบในการ
บริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ดังนี้

1. งานด้านวิชาการ ได้แก่
 - 1.1 งานด้านเกี่ยวกับตัวครู
 - 1.2 งานด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียน
 - 1.3 งานด้านการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีทางการศึกษา
 - 1.4 งานด้านเกี่ยวกับบุคลากรด้านการสอน
2. งานด้านธุรการ ได้แก่
 - 2.1 งานด้านการเงิน
 - 2.2 งานด้านการติดต่อกับองค์กรภายนอก
 - 2.3 งานด้านบริการต่าง ๆ
 - 2.4 งานด้านการปกครอง และควบคุมบุคลากรที่มีเกี่ยวกับการสอน
 - 2.5 งานด้านอาคารสถานที่

3. งานด้านกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย

- 3.1 งานด้านกิจกรรมแนะแนว
- 3.2 งานบริการอาหารกลางวัน
- 3.3 งานบริการสุขภาพ
- 3.4 งานด้านการจัดหาทุน
- 3.5 งานด้านควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน
- 3.6 งานด้านรักษาความปลอดภัย

กรมวิชาการ (2545 : 7 - 8) ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีผลผลิตที่มีคุณภาพ โดยมีหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรและคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 1.2 กำหนดระเบียบและหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดผลและการประเมินผลของสถานศึกษา
 - 1.3 ศึกษาข้อมูลแหล่งวิทยาการการเรียนรู้ในชุมชนและท้องถิ่น
 - 1.4 กำหนดและมอบหมายบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษา
2. นิเทศและติดตาม เป็นหน้าที่ของผู้บริหารต้องติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดการศึกษาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย
 - 2.1 นิเทศและติดตามการจัดทำแผนงาน โครงการ ปฏิทินงานของบุคลากร และอนุมัติให้ความเห็นชอบ
 - 2.2 นิเทศติดตาม การดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา
3. ส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัติงานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
 - 3.1 จัดให้มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
 - 3.2 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น
 - 3.3 สนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
 - 3.4 ให้คำปรึกษาแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
4. ประเมินผลและรายงาน เป็นการรวบรวมข้อมูลและประมวลผลการจัดการศึกษาปัญหาอุปสรรค
 - 4.1' เพื่อรับทราบและผลการประเมิน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการจัด

การศึกษาเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

4.2 รายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาทราบ เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

สำนักงานปฏิบัติการศึกษา (2545) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ไว้ ดังนี้

1. ด้านบริหารจัดการ
 - การจัดการองค์กร
 - ลักษณะผู้บริหาร
 - การพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
 - การให้ขวัญและกำลังใจ
 - การจัดทำแผนงานของสถานศึกษา
 - การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - การมีส่วนร่วมของชุมชน
 - การรายงานผลการดำเนินงาน
2. ด้านการจัดการเรียนรู้
 - บทบาทของนักเรียน
 - ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้
 - คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์
 - สุขภาพจิตและสุขภาพกายของนักเรียน

กรมวิชาการ (2546 : 20) กำหนดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัย ในช่วงอายุ 3 - 5 ปี กับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องดำเนินการ ดังนี้

1. จัดประชุมร่วมระหว่างผู้สอนปฐมวัยกับผู้สอนประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้สอนพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกัน
2. จัดเอกสารหลักสูตรให้บุคลากรได้ศึกษาทำความเข้าใจอย่างเพียงพอ
3. จัดให้บุคลากรได้เข้ารับการอบรม ศึกษาดูงาน
4. จัดเอกสารเผยแพร่การจัดกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคลากร
5. จัดให้ผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจ
6. จัดให้เด็กสองระดับ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส
7. จัดให้มีการประชุมนิเทศผู้ปกครอง ภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อสร้างความเข้าใจ

จึงสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายให้มากที่สุด และให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ดูแลให้การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จากบทบาทหน้าที่ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อที่จะนำมาบริหารจัดการให้การศึกษาปฐมวัยปราศจากปัญหาและอุปสรรค ซึ่งจะมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6 บทบาทหน้าที่ครูปฐมวัย

วีรัตน์ บัวขาว (2544 : 32 - 36) กล่าวว่า บุคลิกภาพของครูผู้สอนปฐมวัยมีความสำคัญอย่างมาก จึงจำเป็นที่ต้องคัดเลือกครูที่มีบุคลิกภาพ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการ แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นอย่างดี
2. เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คือ ยิ้มแย้มแจ่มใส เพราะรอยยิ้มและเสียงหัวเราะทำให้บุคคลรอบข้างมีความสุขเพิ่มขึ้นไปด้วย
3. เป็นผู้ที่รักเด็ก เข้าใจธรรมชาติของเด็ก สามารถเล่นสนุกสนานกับเด็กได้
4. เป็นผู้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมไม่ว่ากิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเหล่านี้ ครูผู้สอนระดับปฐมวัยต้องมีทักษะสามารถจัดได้คล่องแคล่วเปลี่ยนได้ตลอดเวลา การจัดกิจกรรมประจำวัน

กรมวิชาการ (2545 : 51 - 52) ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี เพราะจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ ดังนั้นบทบาทของครูผู้สอนจะต้องปรับเปลี่ยนไป ดังนี้

1. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เปิดโอกาสให้มีการแสดงออกและมีส่วนร่วม
3. จัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ จัดแหล่งเรียนรู้
4. พัฒนาคณะเองให้เป็นบุคคลที่เฝ้ารู้ทันต่อเหตุการณ์
5. เป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม ปฏิบัติดีต่อเพื่อนครูและนักเรียน
6. จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้
7. ให้มีบรรยากาศดึงดูดความสนใจ ทำทนายให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม

8. จัดการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงโดยประเมินจากการปฏิบัติ การสังเกต สัมภาษณ์ และแฟ้มสะสมงาน

9. จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

10. จัดทำข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยมีการประสานกับ บ้าน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพและลักษณะอันพึงประสงค์

กรมวิชาการ (2546 : 21) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 กำหนดให้ครูผู้สอนปฐมวัยจะต้องทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่จะต้องปรับเปลี่ยนตามหลักสูตรกำหนด เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลเด็ก
2. ทำหน้าที่ที่ปรึกษาพูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดี เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
3. จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับครูผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อมบรรยากาศของห้องเรียน

ในการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย ครูผู้สอนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญเนื่องจากเป็นผู้จัดกิจกรรมในการเรียนรู้ให้เด็กเกิดพัฒนาการในด้านต่างๆ นอกจากนั้นครูผู้สอนยังใกล้ชิดกับเด็กเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งอยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาจากบทบาทดังกล่าว ครูผู้สอนจึงมีความสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่เกิดปัญหาและอุปสรรคส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน

2. การจัดการศึกษาปฐมวัย

ในการวิจัย ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามแนวคิดการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 30 - 31) กำหนดงานจัดการศึกษาในโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลและความเป็นหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไว้ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2.1 งานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนทุกแห่ง รวมทั้งโรงเรียนในระดับปฐมวัย การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ผลงานด้านวิชาการ เป็นตัวบ่งชี้ถึงมาตรฐานและคุณภาพของโรงเรียนว่าจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด งานด้านวิชาการ มีความหมายคล้ายกับผลงานทางวิชาการ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึง ความหมายของงานวิชาการ ดังนี้

2.1.1 ความหมายงานวิชาการ

เยาเวพา เตชะคุปต์ (2542 : 68) กล่าวถึงงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของโรงเรียนอนุบาล ซึ่งหมายถึง การจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมเด็กให้พัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการจัดนั้นจะต้องครอบคลุมกับหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ การนำแผนการสอนไปใช้ การจัดหาสื่อและการใช้สื่อ การจัดสภาพแวดล้อม การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน การนิเทศและการประเมินความพร้อมของนักเรียน

รุจิรี ภูสาระ และจันทร์ธานี สงวนนาม (2545 : 56) ได้ให้ความหมายงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สหัส ศรีหมุดกุล (2545 : 5) ได้ให้ความหมายงานวิชาการ ว่าหมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางวิชาการของโรงเรียน

จินดนา จันทวงศ์ (2546 : 15) กล่าวว่างานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Haugh & Duncan (1970 : 2 - 4) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการ หมายถึง งานหลักบุคลากรต้องใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้เด็ก ๆ เกิดการเรียนรู้ โดยมีงานสำคัญ 4 งานคือ งานหลักสูตร งานการเรียนการสอน งานประเมินผลและวัดผลการเรียนการสอน

Kmeller (1971 : 102) ได้กล่าวถึง งานวิชาการ ว่าเป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายรวมถึงการให้ข่าวสารและสถานการณ์เงื่อนไขหรือกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อเตรียมไว้ส่งเสริมการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่างานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.1.2 ขอบข่ายของงานวิชาการ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 13) กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล โอนผล และเทียบโอนผลการเรียน

4. การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. การพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้

1. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
2. การจัดการเรียนการสอน
3. การนิเทศภายใน
4. การวัดผลและประเมินผลการศึกษา
5. การประกันคุณภาพการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 33) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน
2. การพัฒนาการเรียนการสอน
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโรงเรียน
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสรุปได้ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน

หลักสูตรโรงเรียนเป็นกรอบ แนวทาง หรือ ทิศทางของการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนหลักสูตรโรงเรียนต้องจัดทำให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และพัฒนาให้เหมาะสมกับ สภาพท้องถิ่น หลักสูตรที่ดีต้องพัฒนาอยู่เสมอให้เหมาะสมกับผู้เรียนทันต่อเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง

ใหม่ ๆ ทุกด้านในสังคม การพัฒนาหลักสูตรจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้หลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

2. การใช้หลักสูตรโรงเรียน

โรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องพัฒนาหลักสูตร โดยความร่วมมือของทุกฝ่ายโดยคำนึงถึงการจัดประสบการณ์ การจัดสภาพแวดล้อม และบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การประเมินและการเจริญเติบโตของเด็กตลอดจนการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.1 การจัดประสบการณ์ ประสบการณ์ที่จัดสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี ต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการให้เหมาะสมกับวัยและบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีแนวดำเนินการ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรโรงเรียนที่จัดทำขึ้น

2.1.2 จัดทำกำหนดการจัดประสบการณ์รายปีโดยนำสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรโรงเรียนมาจัดเรียงให้เหมาะสมกับจังหวัดและช่วงเวลาที่สอดคล้องกับสภาพ และกิจกรรมของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และชุมชนควรจัดให้มีทั้งส่วนที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ล่วงหน้า และส่วนที่เปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มตามความสนใจ และส่วนที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้บริบททางสังคมวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่

2.1.3 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมประสบการณ์สำคัญและสาระสำคัญที่ควรเรียนรู้ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรโรงเรียนอย่างสอดคล้องกับหลักการ แนวทางการจัดประสบการณ์ และรูปแบบการจัดประสบการณ์ในหลักสูตร นวัตกรรมที่กำหนดไว้ โดยหัวใจของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก คือ การเรียนผ่านการเล่น

2.1.4 จัดประสบการณ์ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่กำหนด

2.2 การจัดสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมภายใน เด็กปฐมวัยมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ค้นคว้า ทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว การจัดสภาพแวดล้อมมีดังนี้

2.2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ จับต้องได้กำหนดให้เป็นภายในและภายนอกห้องเรียน

1) สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน หมายถึง การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน สื่อตามมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวนของสื่อ และของเล่นต่อจำนวนเด็ก ซึ่งอาจแบ่งพื้นที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรม ดังนี้

(1) พื้นที่อำนวยความสะดวกภายในห้องเรียนจำเป็นต้องมีพื้นที่สำหรับเด็กเพื่อแสดงผลงาน เก็บแฟ้มผลงานเก็บแฟ้มผลงาน เก็บเครื่องใช้ส่วนตัวของเด็ก มีพื้นที่สำหรับเก็บเครื่องใช้ของครูผู้สอนและมีป้ายนิเทศตามหน่วยการสอนหรือสิ่งที่เด็กสนใจ

(2) พื้นที่ปฏิบัติกิจกรรมและการเคลื่อนไหวต้องกำหนดให้มีพื้นที่ที่เด็กสามารถจะทำงานได้ด้วยตนเอง และทำกิจกรรมด้วยกันเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมหนึ่งโดยไม่รบกวนผู้อื่น

(3) พื้นที่จัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ สามารถจัดได้ด้วยความสะดวกเหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพของเรียน จัดแยกส่วนที่สามารถใช้เสียงดังและส่วนที่ต้องการความสงบออกจากกัน การจัดมุมเล่นหรือมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) ควรมีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม ในการจัดมุมให้เด็กเล่นเพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของ อยากเรียนรู้ อยากเข้ามาเล่น

(2) มุมเล่นเพื่อจูงใจให้เด็กรู้สึกเป็นเจ้าของอยากเรียนรู้ อยากเข้ามาเล่น

(3) ควรมีการผลัดเปลี่ยนสื่อของเล่นในมุมตามความสนใจของเด็ก

(4) ควรจัดให้มีประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ไปแล้วปรากฏอยู่ในมุมเล่น

(5) ควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม เช่น การจัดเก็บอุปกรณ์ การรอคอยการให้โอกาสผู้อื่นได้เล่น เป็นต้น

(6) ควรที่จะเสริมสร้างวินัยให้กับเด็ก โดยมีข้อตกลงร่วมกัน

(7) อาจจัดมุมสงบไว้ทั้งในและนอกอาคารเพื่อให้อุบัติตามลำพัง

(8) จัดพื้นที่แสดงผลงานของเด็กทุกคนที่เป็นปัจจุบัน

(9) สภาพแวดล้อมที่จัดให้เด็กควรมีส่วนที่อ่อนนุ่มบ้าง เช่น พรม เบาะ

2) สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในอาณาบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน รวมทั้งจัดสนามเด็กเล่น พร้อมทั้งเครื่องเล่นสนามจัดระวางรักษาความปลอดภัยภายในบริเวณโรงเรียนและบริเวณรอบนอกโรงเรียน

- บริเวณสนามเด็กเล่น ควรมีพื้นผิวหลายประเภท เช่น ดิน ทราย กรวด หญ้า พื้นสำหรับเล่นของเล่นที่มีล้อ รวมทั้งที่ร่ม ที่โล่งแจ้ง พื้นดินสำหรับขุดที่เล่นน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์ประกอบการเล่น เครื่องเล่นสนามสำหรับปีนป่าย ทรงตัว

- บริเวณธรรมชาติปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัวหากบริเวณไม่มีมากนัก อาจปลูกพืชในกระบะหรือกระถาง สวนสมุนไพร

นอกจากนี้ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องจัดอาหารตามหลักโภชนาการและน้ำดื่มสะอาดเพื่อให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่ดี ให้เด็กได้รับประทานอาหารให้ครบหลัก 5 หมู่

2.2.2 สภาพแวดล้อมทางจิตภาพ เป็นการจิตสภาพแวดล้อมที่เกิดจากพฤติกรรมของตัวและบุคคล ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับเด็ก การเสริมแรงเชิงบวก การจัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วม ด้วยความสนใจ ตั้งใจ กระตือรือร้น ได้พูดคุยหัวเราะด้วยความสนุกสนานมากกว่าการถูกบังคับให้ร่วมกิจกรรม ทั้งนี้การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างครูผู้สอน กับเด็กในเชิงบวกจะช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกในการเรียนรู้

2.3 สื่อส่งเสริมการพัฒนาเด็ก สื่อที่ใช้ในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรเป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การใช้สื่อก็จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดลักษณะสื่อควรมีดังนี้

2.3.1 เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก

2.3.2 เป็นสื่อที่ปลอดภัย ไม่เป็นอันตรายต่อตัวเด็ก

2.3.3 เป็นสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า

2.3.4 เป็นสื่อที่เด็กควรมีส่วนในการจัดทำ การจัดป้ายนิเทศ

โดยมีผลงานของเด็กในหลายรูปแบบ

ในการจัดการศึกษาปฐมวัยถือได้ว่าเป็นการจัดที่คำนึงถึง ตัวเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการใช้สื่อจัดการให้เหมาะสมกับการพัฒนาการ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ และสามารถ ให้ความรู้กับผู้ปกครองได้ เช่น

- การเลือกเรื่อง การพิจารณาเนื้อหาของเรื่องในซีดีและสื่อต่าง ๆ
- ระยะเวลาที่เหมาะสมกับเด็กในการดูโทรทัศน์ การใช้คอมพิวเตอร์
- การพิจารณาเนื้อหาของเกม รายการโทรทัศน์

2.4 การประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโต ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ต้องดำเนินการประเมินพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กอย่างสอดคล้องกับหลักการประเมินพัฒนาการที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เพื่อนำผลการประเมินมาจัดประสบการณ์หรือดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้บรรลุตามมาตรฐาน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

2.4.1 การประเมินการเจริญเติบโต

- 1) ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงทุกเดือนแล้วบันทึกผลการ

เจริญเติบโตของเด็ก โดยน้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนักเมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูงไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

2) ประเมินการเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เมื่อพบว่าน้ำหนัก ส่วนสูง และสัดส่วนของน้ำหนัก เมื่อเปรียบเทียบกับส่วนสูง น้อยกว่าเกณฑ์หรือมากกว่าเกณฑ์ จะต้องดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ อย่างเหมาะสม

2.4.2 การประเมินพัฒนาการเด็ก

1) ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2) ประเมินจากการแสดงออกตามสภาพจริงของเด็ก ด้วยการสังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลพฤติกรรม และผลงานจากการปฏิบัติ กิจกรรมประจำวันของเด็ก

3) ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนว่าจะประเมินอะไร เมื่อไหร่ด้วยวิธีการอย่างไร และใช้เครื่องมืออะไรในการประเมิน จากนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่วางแผนไว้ นำข้อมูลมารวบรวม ตีความ และนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปี

4) เลือกใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และเหมาะสมกับวัยของเด็ก เช่นการสังเกตพฤติกรรม การสนทนา การเก็บรวบรวมผลงาน เป็นต้น ทั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินควรมีความหลากหลายใช้งานได้สะดวกและเหมาะสมกับลักษณะข้อมูล

5) ควรให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน เช่นให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กที่บ้านด้วยหรือช่วยเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก เป็นต้น และควรรายงานผลการประเมินให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก

6) มีการรายงานผล ในทางบวก และบันทึกลงในแบบเอกสารหลักฐาน เช่น สมุดรายงานประจำตัวเด็ก โดยโรงเรียนสามารถออกแบบสมุดรายงานประจำตัวเด็กได้เอง ให้สอดคล้องกับเกณฑ์พัฒนาการตามวัยของเด็ก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนด

2.5 การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ หน้าที่ประจำสำคัญประการหนึ่งของครูผู้สอน คือ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อนำไปใช้สอนเด็กในชั้นเรียนของตน การสอนเด็กไม่ว่าวัยใด จะต้องมีการวางแผนการสอนล่วงหน้า เพื่อให้เด็กพัฒนาไปอย่างจุดมุ่งหมาย ดังนั้น ครูผู้สอนจะต้องเรียนรู้หลักการวิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้

2.5.1 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีด้วยการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์แต่ละช่วงอายุที่หลักสูตรโรงเรียนกำหนด

2.5.2 กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีให้ครอบคลุม
ประสบการณ์ทุกข้อ

2.5.3 มีการจัดทำกำหนดการสอนตลอดทั้งปี

2.5.4 เขียนแผนการจัดประสบการณ์ อาจใช้รูปแบบความ
เรียงหรือแบบกิ่งตาราง ทั้งนี้ลักษณะที่ดีของแผนการจัดการประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่
ควรพิจารณามี ดังนี้

1) หัวข้อการเขียนแผนการจัดประสบการณ์การ
เรียนรู้ เช่น ชื่อหน่วยงาน เรื่อง จุดประสงค์ทั่วไป วันที่ทำการสอน เวลาที่สอน ชื่อกิจกรรม

2) ชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ นำมาจาก
กำหนดการสอน ทั้งนี้บางหน่วยอาจจะเกิดจากเด็กกำหนด ครูผู้สอน และเด็กกำหนดร่วมกัน
ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด

3) จุดประสงค์ทั่วไปครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน
และสอดคล้องเชื่อมโยงกับจุดประสงค์เฉพาะ

4) กำหนดประสบการณ์สำคัญ และสาระที่ควรจะ
เรียนรู้

5) จุดประสงค์ กิจกรรม และการประเมินผลในแต่ละ
กิจกรรมมีความสอดคล้องกัน

6) เนื้อหาบูรณาการเหมาะสมกับวัยและเป็นไปตาม
ความสนใจของเด็ก

7) มีการดำเนินกิจกรรม ที่เหมาะสมกับวัย และให้
ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่

8) เขียนอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักการศึกษา
ปฐมวัยอ่านเข้าใจและตรงกัน

3. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร

การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตร เป็นการช่วยเหลือ
แนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ภายในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เป็นไป
อย่างสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องจัด
ให้มีประชาธิปไตย เทคนิคการนิเทศอาจนิเทศเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มนิเทศภายในศูนย์เด็ก
ปฐมวัยต้นแบบจะช่วยให้ครูมีแนวคิด หลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. การช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ครอบคลุมทั้งเด็กปฐมวัยทั่วไป
และเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถโดย
ยึดหลักการตาม มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับ

การศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าจ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา การศึกษาการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ ไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส จะต้องให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าจ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับความอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และให้ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีกำหนดในกฎกระทรวง

5. การเป็นแหล่งศึกษา ทดลอง และพัฒนาด้านวิชาการบทบาทสำคัญ ของเด็กปฐมวัยต้นแบบประการหนึ่งคือ การส่งเสริมให้มีการศึกษา วิจัย ทดลองนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ซึ่งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ คือ

5.1 ให้ความร่วมมือกับบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานอื่น ๆ ใน การศึกษาวิจัยเพื่อนำมาใช้พัฒนานำแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ เช่น แนวคิด การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) การสอบแบบโครงการ (Project Approach) การจัดประสบการณ์ ที่ส่งเสริมพหุปัญญา (Multiple Intelligence)

5.2 การวิจัยและพัฒนา เป็นการทำงานสืบเนื่องจาก ข้อ 5.1 ซึ่งสามารถทำในรูปแบบการศึกษา วิจัย แล้วนำผลมาประยุกต์ใช้ต่อไป

5.3 การวิจัยในชั้นเรียนโดยศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ส่งเสริมให้กับ ครูผู้สอนนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมาใช้เพื่อการแก้ปัญหาและปรับปรุงการจัดประสบการณ์ หรือพฤติกรรมของเด็กเพื่อช่วยให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

Kimbrough & Nunnery (1988 : 92-100) ได้กำหนดขอบข่ายงาน วิชาการ ดังนี้

1. งานด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ผู้บริหารและครูผู้สอนต้องยึดเป็น กรอบในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและไม่เกิดปัญหาและอุปสรรค ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักสูตร เพื่อเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา

2. งานการเรียนการสอน (การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน) ได้แก่ การจัดทำแผนการสอนและบันทึกการสอนตลอดจนปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ มีประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจัดให้มีการอบรม สาธิต การแลกเปลี่ยน ความรู้ ความคิดและประสบการณ์กับเพื่อนครูหรือผู้ทรงคุณวุฒิอื่น ๆ เกี่ยวกับวิธีการสอนใหม่ ๆ

3. งานประเมินผลครอบคลุมถึงการวัดให้มีการวัดผล และประเมินผลให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ปรับปรุงการสร้างเครื่องมือวัดผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมี การตรวจสอบการทำสมุดประจำชั้น และสมุดประจำตัวนักเรียนของครูทุกคน

4. งานจัดหาสื่อสนับสนุนโปรแกรมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดหาสื่อการเรียนการสอน งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานด้านการวางแผนกำหนดวิธีการดำเนินงานตลอดจนการส่งเสริมการสอนโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการที่โรงเรียนปทุมวิไลควรต้องดำเนินการประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การจัดประสบการณ์เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการนิเทศภายในเป็นไปอย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาที่ทันสมัย หลากหลายและมีคุณภาพการบูรณาการกิจกรรม และการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างสร้างสรรค์ การประเมินผลการศึกษาด้านวิชาการ การนำผลการประเมินด้านวิชาการมาใช้วางแผนการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพให้ได้รับการรับรองจากสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

2.2 งานงบประมาณ

งานงบประมาณโรงเรียนเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานหรือสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น

2.2.1 ความหมายของงบประมาณ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 9) กล่าวถึงงานงบประมาณ หมายถึง แผนการใช้เงินเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุถึงเป้าหมายที่วางไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเป็นเครื่องมือในการควบคุม ดูแลการดำเนินงานได้อีกด้วย

จินตนา จีทวงษ์ (2546 : 19) กล่าวถึง งบประมาณ หมายถึงการใช้จ่ายเงินในการดำเนินการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ขอบข่ายงานงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 39 - 50) ซึ่งกำหนดขอบข่าย ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลดำเนินงาน
4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา
5. การบริหารการเงิน
6. การบริหารบัญชี
7. การบริหารพัสดุ และสินทรัพย์

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2547 : 109 - 110) กล่าวถึง

งานการเงินในโรงเรียนปฐมวัย ว่างานการเงินโรงเรียนปฐมวัยจะครอบคลุมประเด็นหลัก ๆ คือ การรับ การรักษา การเบิกจ่าย และการจัดทำบัญชีซึ่งมีความสำคัญโดยสังเขปของงาน ดังนี้

1. งานการรับเงิน โรงเรียนมีการรับเงิน 2 ประเภท คือ
 - 1.1 การรับเงินจากงบประมาณแผ่นดิน
 - 1.2 การรับเงินจากเงินนอกงบประมาณ
2. การเก็บรักษาเงินโรงเรียนต้องระมัดระวัง ต้องส่งคลังหรือฝากธนาคาร ตามระเบียบของเงินประเภทต่าง ๆ
3. เงินเบิกจ่ายใช้เงินทุกครั้งต้องใช้เงินให้ถูกประเภท บัญชีให้ถูกต้อง ตามระเบียบปฏิบัติ
4. งานบัญชีของโรงเรียนถือเป็นงานสำคัญ จัดทำเพื่อเสนอรายรับ รายจ่าย ทำให้ทราบผลการดำเนินงาน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 20 - 22) ได้กำหนด ขอบข่ายการดำเนินการ ดังนี้

ขอบข่ายการดำเนินงานงบประมาณศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1. การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ

ในการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการของ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ รวมทั้งการปฏิบัติตามเงื่อนไขของการใช้จ่ายงบประมาณ และ ตอบสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1.1 การวิเคราะห์สถานภาพของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

- 1.1.1 การวิเคราะห์ด้านปัจจัยในประเทศ

1) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ ที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วมโรงอาหารสนามเด็กเล่น

2) สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาเด็กมีความครอบคลุม เพียงพอในการจัดประสบการณ์

3) บุคลากร ผู้บริหาร ครูผู้สอนระดับปฐมวัย บุคลากร ทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเหมาะสมเพียงพอมีความรู้ ความสามารถความตั้งใจ มุ่งมั่นในการทำงาน

4) งบประมาณ มีการวิเคราะห์การได้รับงบประมาณจาก ที่ใดบ้าง จำนวนเท่าไร เพียงพอหรือไม่

5) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม ผู้ปกครอง ชุมชนมี ความพึงพอใจการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด

1.1.2 การวิเคราะห์ของด้านกระบวนการ ในการดำเนินงาน โดยศึกษาตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานว่าได้ดำเนินการถูกต้องตามสภาพหรือไม่

1) การจัดทำหลักสูตรโรงเรียนและแผนการจัดการ
 ประสพการณ์

2) กระบวนการจัดประสพการณ์ตามหลักการจัด
 การศึกษาปฐมวัย

3) การพัฒนาบุคลากร

4) การประสานงานกับครอบครัวและชุมชน

1.1.3 การวิเคราะห์ผลผลิต เพื่อตรวจสอบผลผลิตคุณภาพเด็ก ที่จบหลักสูตรศึกษาปฐมวัย ในประเด็นต่อไปนี้

1) มีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านร่างกาย
 จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเพียงใด

2) คุณภาพเด็กเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่

3) จะยกระดับมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นอีก

เท่าไร

4) ความพึงพอใจของผู้บริหารอยู่ในระดับใด

1.2 การจัดลำดับความสำคัญของผลการวิเคราะห์ ในประเด็นที่เป็น
 ปัญหาต้องแก้ไขจากมากไปน้อย ประเด็นที่น่าพอใจ ประเด็นที่เอื้อต่อการดำเนินงานและ
 อุปสรรคที่ขัดขวาง การดำเนินงาน

1.3 การกำหนดกลยุทธ์ เป้าหมายการให้บริการ ผลผลิต และตัวบ่งชี้
 โดยวิเคราะห์ทางเลือกในการพัฒนาที่มีความเป็นไปได้จากผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ เป้าหมาย
 ให้บริการผลผลิต และตัวบ่งชี้ของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัด
 การศึกษาให้สูงขึ้นตามที่กำหนด

1.4 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยกำหนดแผนงาน โครงการ
 กิจกรรมให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ เป้าหมายการดำเนินงานและตัวบ่งชี้ พร้อมจัดสรรงบประมาณ
 ที่ได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยใช้รูปแบบการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2. การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

โรงเรียนควรติดตามประเมินผลและรายงานผล การดำเนินงานบริหาร
 งบประมาณ ดังนี้

2.1 การใช้จ่ายเงินงบประมาณโดยติดตาม ประเมินผลการใช้จ่าย
 งบประมาณ การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม และระยะเวลาที่กำหนดการเบิกจ่าย
 ที่มีความคุ้มค่า และประหยัด

2.2 ผลการดำเนินงานติดตามผลการดำเนินงาน ตามตัวบ่งชี้ของเป้า

หมายการให้บริการผลผลิตของโครงการ กิจกรรม ว่าได้ผลตามที่กำหนดหรือไม่

2.3 ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข

2.4 จัดทำรายงานผลการดำเนินงานรายรับ รายจ่ายประจำปีเสนอต่อ
หน่วยงานต้นสังกัด และรายงานต่อสาธารณชนได้รับทราบ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า งานงบประมาณเป็นงานที่สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานสู่เป้าหมายที่กำหนดมีขอบข่ายที่ดำเนินการ ประกอบด้วยการจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านงบประมาณ การจัดทำแผนเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเหมาะสม การวางแผนการใช้งบประมาณอย่างเหมาะสม การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงินและบัญชี การดำเนินการด้านงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดประโยชน์เกิดแก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศ ติดตาม การใช้งบประมาณ การประเมินผลด้านงบประมาณ การนำผลการประเมินด้านงบประมาณเป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.3 งานบุคคล

การบริหารงานบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำให้ได้คนดีมีความรู้ ความสามารถตรงกับที่หน่วยงานต้องการ และพยายามให้บุคคลได้ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อหน่วยงาน

2.3.1 ความหมายของงานบุคคล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543 : 116) ให้ความหมายงานบุคคลว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานวางแผนด้านอัตรากำลัง การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การปฐมนิเทศ การพัฒนา การฝึกอบรมด้านวินัย และการใช้พ้นจากงาน

อภิษณีย์ ยาชมพู (2546 : 29) กล่าวว่า งานบุคคล หมายถึง งานที่เกี่ยวกับ การแสวงหา การพัฒนาและธำรงไว้ ซึ่งพนักงานที่มีความสามารถ ในวิถีทางเพื่อจะให้การปฏิบัติภาระหน้าที่ตามจุดหมาย

2.3.2 ขอบข่ายของงานบุคคล

ศรีธร สุวรรณ (2541 : 25) กำหนดขอบข่ายของงานบุคคล ดังนี้

1. การวางแผนกำลังคน หรือจัดอัตรากำลังคน
2. การรับบุคลากรเข้าทำงาน
3. การคัดเลือกบุคลากร
4. การนำบุคลากรเข้าสู่งาน
5. การพัฒนาบุคลากร
6. การประเมินบุคลากร
7. การตอบแทนบุคลากรในรูปแบบเงินเดือน
8. การสร้างภาพความมั่นคงในการทำงาน

สุวัฒน์ เงินน้ำ (2545 : 32 - 34) กำหนดขอบข่ายงานบุคคล ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ
3. การเปลี่ยนอัตรากำลัง
4. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
5. การย้ายข้าราชการ
6. การเปลี่ยนแปลงสถานภาพวิชาชีพ
7. เงินเดือนและค่าตอบแทน
8. การเลื่อนขั้นเงินเดือน
9. การพัฒนาข้าราชการ
10. การลาศึกษาต่อ
11. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
12. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ
13. มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
14. การส่งเสริมวินัยสำหรับข้าราชการ
15. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
16. การสั่งพักราชการ
17. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
18. การอุทธรณ์
19. การร้องทุกข์
20. การออกจากราชการ
21. การรับอนุญาตและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ
22. งานทะเบียนประวัติราชการ
23. งานยกเว้นคุณสมบัติ
24. งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 23-28) ได้กล่าวถึง

ขอบข่ายงานด้านบุคคลของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไว้ดังนี้

1. การจัดอัตราส่วนระหว่างบุคลากรกับเด็ก

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายโรงเรียนควรจัดอัตราส่วนของครูผู้สอนต่อเด็กให้เหมาะสมตามจำนวนเด็ก เพื่อให้การดูแลเด็กทำได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพในกรณีที่มีเด็กจำนวนมาก ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถนำระบบอาสาสมัคร เช่น พ่อแม่หรือพี่เลี้ยงมาใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างกำลังของอัตราส่วนครูผู้สอนต่อเด็ก เพื่อให้อัตราส่วนของครูผู้สอนกับเด็กเป็นไปตามอัตราส่วนที่เอื้อประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

2. คุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัย

คุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัย เป็นสิ่งสำคัญที่สุดของคุณภาพของเด็กปฐมวัย คุณสมบัติของครูผู้สอนระดับปฐมวัยควรเป็นดังนี้

2.1 คุณลักษณะด้านวุฒิ

2.1.1 จบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย หรือจบการศึกษาสาขาอื่น ๆ แต่ได้รับในการอบรมด้านการศึกษาปฐมวัย

2.1.2 มีความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาพัฒนาการโดยเข้าใจพัฒนาการในแต่ละด้านอย่างมั่นใจ

2.1.3 มีความรู้ด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.4 มีความรู้และความสามารถจัดกิจกรรมได้ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.1.5 มีความรู้และพัฒนาสื่อสำหรับเด็กปฐมวัยที่เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่จัดให้เด็ก

2.1.6 มีความรู้ด้านการประเมินพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

2.1.7 มีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย

2.1.8 มีความรู้และทำวิจัยในชั้นเรียนได้ สามารถนำผลการวิจัยมาพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี

2.2 คุณลักษณะด้านความสามารถ

2.2.1 การวางแผนประสบการณ์ การดำเนินงานในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ

2.2.2 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่อบอุ่น เอื้อต่อการพัฒนาการทุกด้าน

2.2.3 การจัดกิจกรรมได้หลากหลาย โดยให้เด็กมีโอกาสดัดสนใจในการปฏิบัติตามความต้องการและความสนใจของเด็ก

2.2.4 การจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิด การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงตามแนวการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

2.2.5 การเล่นนิทาน การพูด การเตรียมเด็กให้พร้อม โดยใช้วิธีการต่าง ๆ

2.2.6 การจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการให้นักเรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างมีความสุข

2.2.7 การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับเด็กโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

2.2.8 การจัดหาและผลิตสื่อ เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้

2.2.9 การพัฒนาและน่านวัตกรรมและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับ
การจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้อย่างเหมาะสม

2.2.10 การประเมินพัฒนาการที่หลากหลายและมีการจัดเก็บข้อมูล
อย่างเป็นระบบ เพื่อสรุปการประเมินพัฒนาการและนำไปพัฒนาเด็ก

2.3 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

2.3.1 มีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง ใจเย็น

2.3.2 ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนน้อม เป็นมิตร

2.3.3 มีกิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย ใฝ่หาความรู้ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.3.4 แต่งกายสะอาด สุภาพ เรียบร้อย

2.3.5 มีสุขภาพอนามัยแข็งแรงดี

2.3.6 มีวินัยในตนเอง มีลักษณะเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

2.3.7 มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉงในการทำงาน

2.4 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

2.4.1 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ปรับตัวเข้ากับบุคคลทุกระดับได้อย่าง
เหมาะสม

2.4.2 ยอมรับความคิดเห็น และความสามารถของผู้อื่น

2.4.3 เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น

2.4.4 มีสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ปฏิบัติต่อเด็กทุกคนอย่าง
เท่าเทียมกัน และเป็นกันเองกับเด็กทุกคน

2.4.5 มีสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคคลหรือหน่วยงานอื่น มองบุคคลอื่น
และมองโลกในแง่ดี

2.4.6 มีศิลปะในการพูดใช้คำพูดต่อเด็ก เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง
และบุคคลทั่วไปได้เหมาะสมกับสถานการณ์

2.5 คุณลักษณะด้านอุดมการณ์ในวิชาชีพครู

2.5.1 รักและศรัทธาต่ออาชีพครู

2.5.2 อุทิศเวลา กำลังใจและสติปัญญาให้กับงานวิชาชีพ
ครูอย่างสมศักดิ์ศรี

2.5.3 มีความสำนึกในหน้าที่ของครู ปฏิบัติงานในหน้าที่
อย่างเต็มความสามารถ

2.5.4 มีความภูมิใจในความเป็นครูปฐมวัย เป็นผู้วางรากฐานที่

ดีให้กับเด็กที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

2.5.5 มีความมุ่งมั่น ไม่ทอดทิ้งและเบี่ยงเบนต่อการสอน

2.5.6 มีความเชื่อว่าเด็กแตกต่างกัน การจัดประสบการณ์จึงเน้น

เด็กโดยสำคัญจะช่วยให้เด็กพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2.5.7 มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียนศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อพัฒนา

ตนเองซึ่งจะบังเกิดผลกับเด็กและเพื่อนครู

2.6 คุณลักษณะด้านคุณธรรม และจริยธรรม

2.6.1 มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต

2.6.2 มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีความขยันหมั่นเพียร

2.6.3 มีความเชื่ออย่างมีเหตุผลไม่หลงงมงาย

2.6.4 มีสติมั่นในการคิด และการกระทำ

2.6.5 มีความรับผิดชอบปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี

2.6.6 มีความเป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก เพื่อนร่วมงานผู้ปกครอง

และบุคคลทั่วไป

2.6.7 แก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาของตนเอง

2.6.8 ปฏิบัติตนในจรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.6.9 รักเด็กเอาใจใส่ให้ความดูแลช่วยเหลือ เมื่อเด็กเกิดปัญหา

3. บทบาทของครูปฐมวัย

ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญยิ่ง เด็กปฐมวัยเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างมาก บทบาทของครูปฐมวัย (เขาวพา เดชะคุปต์, 2542 : 113 - 116) ควรพิจารณา ดังนี้

3.1 การปฏิบัติตนของครูปฐมวัยต่อเด็ก ครูปฐมวัยควรมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กปฐมวัยในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 ไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว อยากรู้ อยากเห็น จึงต้องมีกิจกรรมตลอดเวลา

3.1.2 ชอบเล่น เด็กต้องการโอกาสได้เล่นอย่างร่าเริงแจ่มใส

3.1.3 ระยะเวลาสนใจสั้น

3.1.4 สนใจสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ชอบสีต่าง ๆ สีสี่แปดกตา

ชอบรูปภาพ

3.1.5 เบื่อง่าย เมื่อที่จะเห็นของเก่า ๆ ซ้ำซาก

3.2 ความรู้ความต้องการของเด็ก โดยทั่วไปแล้วเด็กจะมีความต้องการตรงกันในเรื่องต่อไปนี้ คือ

3.2.1 ความรัก เด็กทุกคนต้องการความรักอย่างสม่ำเสมอ

3.2.2 ความปลอดภัยเด็กทุกคนต้องการความปลอดภัยทางร่างกายและต้องการความปลอดภัยทางสังคม

3.2.3 การยอมรับว่าเป็นคนสำคัญ คนหนึ่งในบ้าน ในชั้นเรียนของโรงเรียนอยากแสดงความสามารถให้ได้การรับการยกย่องชมเชย

3.2.4 ความเป็นคนสำคัญของตนเอง อยากทดลอง อยากทำ อยากรู้ อยากเห็น เด็ก ๆ จะพยายามทำทุกสิ่งด้วยตนเอง จะมีความสุขความภูมิใจ ความมั่นใจเมื่อประสบความสำเร็จ

3.2.5 การเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กจะเลียนแบบคนใกล้ชิดคนที่เด็กรัก ดังนั้นพ่อแม่ ครู ผู้เกี่ยวข้องจะต้องเป็นแบบอย่างแก่เด็ก

3.2.6 การเห็นยั้งคว้าควบคุมตนเอง ต้องการแนะนำชักจูงคนคอยเอาใจใส่ ให้กำลังใจ

3.2.7 การยึดถือยึดมั่น เพื่อยึดเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่ควร

3.2.8 คำแนะนำและเหตุผล เด็กชอบถามเพราะต้องการทราบและต้องการคำแนะนำ

3.3 ให้ความอบอุ่นแก่เด็กด้วยการปฏิบัติ ดังนี้

3.3.1 แสดงให้เห็นว่าครูรักเด็กอยู่เสมอ

3.3.2 ยอมรับความจริง ในความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.3.3 ให้ออกาสเด็กแต่ละคน ได้ประสบความสำเร็จ ด้วยความ

ภาคภูมิใจ

3.3.4 พยายามมองหาส่วนที่ดีในตัวเด็ก และใช้วิธีที่ชมอย่างฉลาด ให้เกิดความภูมิใจ

3.3.5 ใช้วิธีละมุนละไมในการปกครองเด็ก ไม่ควรทำโทษเด็กควรเตือนด้วยสายตาหรือให้อาณัติสัญญาณ เพื่อให้เด็กรู้ตัวเมื่อทำผิด

3.4 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

3.4.1 การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กคิดด้วยตนเองตัดสินใจด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

3.4.2 การจัดตั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล กิจกรรมสำหรับเด็ก ๆ ควรเป็นไปตามความสามารถ ครูคอยส่งเสริมสนับสนุนคอยชักจูงชมเชยและให้กำลังใจ

3.4.3 ทำตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบเพราะเด็ก ๆ ชอบเลียนแบบผู้ใกล้ชิดปล่อยให้เด็กหาวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดแต่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด

3.4.4 ครูปฐมวัยควรเล่นกับเด็กอย่างเหมาะสม เด็กบางคนไม่ชอบแข่งขันครูควรหลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบคนนั้นดีกว่า คนนี้ดีกว่า เป็นต้น

3.4.5 จัดสิ่งแวดล้อม เพื่อเด็กสามารถเลือกหาประสบการณ์และตามความต้องการ เช่น ห้องทำงาน ที่เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นบล็อก ปั้นดินเหนียวระบายสี เป็นต้น

3.5 การประเมินความพร้อมในการเรียนรู้เป็นการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและแก้ไขลักษณะนิสัยต่าง ๆ หลังจากที่ครูปฐมวัยได้มีบทบาทมีการศึกษาธรรมชาติตามความต้องการของเด็ก การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กและการประเมินพัฒนาการเด็กและครูปฐมวัยควรมีบทบาท ดังนี้

3.5.1 บทบาทในฐานะเป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก เด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้โดยการเลียนแบบได้ดีมาก ดังนั้น ครูจึงควรมีบุคลิกเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้เสียงอ่อนโยน สุภาพ พูดเป็นประโยชน์ชัดเจนฝึกความมีระเบียบวินัยความสะอาด ความประหยัด โดยการจัดสภาพห้อง มุมเล่นเด็ก ให้เด็กรู้จักเล่น รู้จักรักษา และซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์

3.5.2 บทบาทครูในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และการสร้างสรรค์ ครูต้องตั้งใจฟังขณะที่เด็กพูด สนใจตอบคำถามของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กอยาก رؤยอยากเห็นหรือแสดงกิริยาชื่นชมในผลงานเด็ก พยายามให้เด็กมีความมั่นใจในความสามารถ ครูต้องเคารพในความแตกต่างของเด็ก ไม่นำเด็กมาเปรียบเทียบกัน ให้โอกาสให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรมได้ด้วยตนเองอย่างอิสระสร้างสรรค์

3.5.3 บทบาทของครูในการส่งเสริมนิสัยส่วนตัวและสังคม ครูต้องฝึกให้เด็กมีนิสัยกิจวัตรส่วนตัวอย่างมีระเบียบ เช่น การร่วมกิจกรรม การขยับถ่าย การรักษาความสะอาด ครูต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถเล่นดนตรีง่าย ๆ ต้องเอาใจใส่ แก้ไขปรับปรุงการทรงตัวที่ไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก

3.5.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมโภชนาการของเด็ก ให้เด็กรู้จักรับประทานอาหารที่ดีมีประโยชน์ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง จัดทำอาหารกลางวัน อาหารว่างอย่างเหมาะสมเด็ก ๆ ควรได้ดื่มนมในปริมาณที่เหมาะสมทุกวัน

3.5.5 บทบาทของครูในการส่งเสริมความเข้าใจในการศึกษา ครูต้องสนทนากับเด็ก เด็กสามารถบอกชื่อ บอกสกุล บอกสี ครูต้องมีทักษะ ในการเล่านิทาน อ่านหนังสือให้เด็กฟัง ให้เด็กเล่าเรื่องตนเอง ส่งเสริมให้เด็ก ๆ ได้เล่นบทบาทสมมุติ โดยจัดในมุมกว้างหรืออื่น ๆ

3.5.6 บทบาทหน้าที่ทางวิชาการ ครูปฐมวัยต้องมีความรู้ความเข้าใจในแผนการจัดประสบการณ์โดยจัดการเรียนการสอน การจัดประเมินผลสื่อวัสดุอุปกรณ์ จัดกิจกรรม และประสบการณ์พัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้ง 4 ด้าน

3.5.7 บทบาทหน้าที่ทางธุรการ ประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครอง จัดทำประวัตินักเรียนจัดทำบัญชีเรียกชื่อ สมุดประจำชั้น ตารางกิจกรรมประจำวัน ไปตรวจสุขภาพบัญชีวัสดุอุปกรณ์ จัดบริเวณที่เล่นให้เด็กอยู่ในสภาพที่สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัย

3.5.8 บทบาทในการจัดชั้นเรียน ชั้นเรียนควรมีสภาพเป็นทั้งบ้าน และพี่เลี้ยงของเด็ก สิ่งที่ควรพิจารณาก็คือ เรื่องสี ควรเป็นสีอ่อน ๆ มีความกลมกลืน มีแสงสว่างเพียงพอ มีความสะอาด มีอากาศถ่ายเทที่ดี มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสะอาดปลอดภัย เกิดความสนุกสนาน และส่งเสริมประสบการณ์แก่เด็ก

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัย

การบริหารโรงเรียนหรือสถานเลี้ยงดูอบรมและจัดประสบการณ์เรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยเป็นเรื่องสำคัญมีความละเอียดอ่อน ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทที่ครอบคลุมเรื่องต่อไปนี้

4.1 ผู้บริหารควรมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะการพัฒนาการต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยเช่นเดียวกับครูผู้สอน และต้องทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ดูแลส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการเล่น เครื่องเล่น เครื่องสนามที่มีคุณภาพ

4.1.1 จัดสร้างหรือผลิตและจัดหาอุปกรณ์เครื่องเล่นสนาม รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติบริการอย่างเพียงพอเหมาะสม

4.1.2 จัดเครื่องเล่น เครื่องสนาม บรรยากาศ สภาพแวดล้อม การพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

4.2 มีบทบาทในการนิเทศการจัดกิจกรรมจัดประสบการณ์ดูแล อบรมเด็ก รวมทั้งการช่วยเหลือครูให้สามารถจัดกิจกรรมประสบการณ์อย่างมีคุณภาพ

4.3 มีบทบาทให้ครูมีโอกาสนำตนเอง รวมทั้งสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่มของครูด้วย

4.4 มีบทบาทติดต่อผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องกับเด็กที่บ้านให้เข้าใจ เด็กของตนเอง รวมทั้งเพื่อให้เลี้ยงดูเอาใจใส่เด็กอย่างถูกต้อง

4.5 ผู้บริหารควรติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น เช่น สาธารณสุขของค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อดูแล ช่วยเหลือเด็กกรณีที่ประสบปัญหา

4.6 บทบาทเกี่ยวกับบริหารบุคคล เช่น การสรรหาบุคลากร การจัด บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม

4.7 บทบาทในการหาเงินและเรื่องอำนวยความสะดวกทั้งหลาย ซึ่งโรงเรียนจะรอดแต่เพียงงบประมาณอย่างเดียวไม่ได้ ต้องระดมทรัพยากรในท้องถิ่น

4.8 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ที่ดี เพราะจะทำให้คนรู้จักเกิดความศรัทธาและให้การสนับสนุน

5. การพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

โรงเรียนมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยทุกคน ครูผู้สอนคนใหม่ต้องได้รับการนิเทศ เช่น เป้าหมายของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หลักสูตร การศึกษาปฐมวัย เช่น การจัดประสบการณ์ การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ การประเมิน

พัฒนาการเด็ก การวางแผน การจัดกิจกรรมประจำวันของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สุขภาพและความปลอดภัย ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน การแนะแนว และเทคนิคการจัดชั้นเรียน เป็นต้น

6. การจัดสวัสดิการขวัญและกำลังใจ

ผู้บริหารศูนย์เด็กปฐมวัยศึกษาด้านแบบ ควรดูแลการจัดกิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการและขวัญกำลังใจครูผู้สอนระดับปฐมวัยอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูผู้สอนมีความพึงพอใจหน้าที่การงานของตน มีสุขภาพจิต และกายที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อเด็ก มีความตั้งใจที่จะสอน ดูแลเด็ก และทำงานในหน้าที่นั้นได้นานขึ้น การจัดสวัสดิการและขวัญกำลังใจอาจจัดทำในรูปแบบการให้คำปรึกษา การจัดประชุมเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ อาจเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สอนอย่างไม่เป็นทางการ การจัดหาทุนในการฝึกอบรม การจัดสวัสดิการอาหารกลางวันให้ครูรับประทานร่วมกับเด็ก ตลอดจนให้มีการยกย่อง ชมเชย เผยแพร่ผลงานเป็นเกียรติประวัติต่อไป

7. การติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน การบริหารงานบุคคล ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบควรดำเนินการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยอาจให้บุคคลทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลและการจัดทำรายงานผล การดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานบุคลากรในปีต่อไป และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด

Kimbrough & Nunnery (1988 : 65 -70) ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานบุคลากรไว้ดังนี้

1. การวางนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโรงเรียน
2. การกำหนดความต้องการของบุคลากร โดยกำหนดคุณสมบัติและหน้าที่ซึ่งควรมอบหมายให้แก่ผู้ปฏิบัติที่มารับตำแหน่งต่าง ๆ
3. การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงาน โดยการจัดเข้าปฏิบัติงานตามความถนัด ความสามารถหรือจัดตามความเหมาะสม
4. การพัฒนาบุคลากรมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยงาน โดยพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้เป็นบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ และความสามารถ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานบุคคลที่โรงเรียนควรต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางแผนอัตรากำลังคนอย่างเพียงพอเหมาะสม การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ การจัดสวัสดิการและขวัญกำลังใจ การมีคุณสมบัติที่เหมาะสมของครูปฐมวัย การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ การมีวินัย และการรักษาวินัย การปฏิบัติตามระเบียบราชการ การเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลบุคลากร และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.4 งานบริหารทั่วไป

การบริหารงานทั่วไป เป็นการจักระบบบริหารองค์กร การให้บริการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบ โดยมุ่งให้โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์กรและชุมชน เพื่อให้จัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.4.1 ความหมายของงานบริหารทั่วไป

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 57) ให้ความหมายงานบริหารทั่วไป ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริการอื่น ๆ บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน

ไพบุลย์ เสียงก้อง และคณะ (2546 : 64) ให้ความหมายการบริหารทั่วไปว่าการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับการจักระบบบริหารองค์กร ให้บริหารหน่วยงานอื่น บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 112) กล่าวถึง งานบริหารทั่วไปเป็นงานที่ไม่ใช่ภารกิจหน้าที่หลักแต่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาในการให้บริการแก่หน่วยต่าง ๆ ของสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการหรือที่ได้วางไว้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า งานบริหารทั่วไป หมายถึง งานด้านการประสานการบริการ การส่งเสริมสนับสนุน การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ

2.4.2 ขอบข่ายการบริหารทั่วไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 64-72) ซึ่งกำหนดขอบข่ายงาน ดังนี้

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการโรงเรียนชั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
5. การจักระบบบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหาร

ทั่วไป

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนโรงเรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษานอกระบบ ในระบบ และตามอัธยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ
13. การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. การบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น ๆ

พิศสมัย ถีตะแก้ว (ม.ป.ป. : 144) กล่าวว่าขอบข่ายของงานทั่วไปจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 อย่าง คือ

1. การวางแผน (Planning) ในการจัดสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้น ผู้รับผิดชอบจะต้องมีการวางแผนงานที่จะดำเนินการเพื่อให้ได้ชิ้นงานตามคุณภาพที่กำหนดไว้ วางแผนการใช้เวลา และสิ่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้งานนั้นสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2. การจัดรูปร่างงาน (Organizing) การจัดรูปร่างงานเป็นเรื่องของบุคคลที่รับผิดชอบงานในส่วนต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ไปดำเนินการและแต่ละส่วนนั้นมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ในส่วนใดบ้าง และสัมพันธ์กันอย่างไร

3. การเร่งรัดการดำเนินงาน (Actuating) ขั้นตอนนี้เป็น การกระตุ้น เร่งรัด และให้การสนับสนุนการดำเนินงานในจังหวะและโอกาสที่เหมาะสมในการจัดการนั้นผู้บริหารหรือผู้จัดการต้องระมัดระวัง

4. การควบคุมงาน (Controlling) ขั้นตอนนี้เป็น การควบคุมการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบที่ดำเนินงานบริหารทั่วไปของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ไว้ดังนี้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548 : 7 - 31) ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานบริหารทั่วไปของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้ดังนี้

1. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ รวบรวมข้อมูลทุกฝ่ายเพื่อนำมาจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ ด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป

2. การส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป ได้แก่

2.1 สํารวจปัญหาความต้องการที่จําเป็นด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไปในระดับปฐมวัย

2.2 จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน และอํานวยความสะดวกในด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไปในระดับปฐมวัย

2.3 จัดหาสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและอํานวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

2.4 ติดตามประเมินผลการสนับสนุน และอํานวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากร

3. การบริหารจัดการสถานที่และสภาพแวดล้อมในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3.1 กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3.2 ดำเนินการจัดหา ปรับปรุง บํารุงรักษา พัฒนา อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้ได้ตามมาตรฐาน มีความปลอดภัยและเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

3.2.1 อาคารเรียนของเด็กปฐมวัย ควรจัดให้เป็นสัดส่วน มีรั้ว และ คํานึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก

3.2.2 ห้องเรียนปฐมวัย ควรมีพื้นที่เพียงพอและเอื้อต่อการจัดมุมประสบการณ์ การทำกิจกรรมกลุ่ม การทำกิจกรรมรายบุคคล ห้องเรียนควรมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก ปราศจากเสียงรบกวน มีทางเข้า- ออก สะดวก

3.2.3 ห้องน้ํา ห้องส้วม ที่ล้างมือ ควรตั้งอยู่ในบริเวณที่เด็กปฐมวัยใช้ได้สะดวกและไม่ตั้งอยู่ในบริเวณลับตาคน หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอนหรือกุญแจ และมีส่วนสูงที่ผู้ใหญ่สามารถมองเห็นได้จากภายนอก มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับการใช้งานของเด็ก จำนวนอัตราส่วนโถส้วมที่ควรมีต่อเด็กเท่ากับ 1 ต่อ 10 - 12 คน

3.2.4 บริเวณที่ประกอบอาหาร และรับประทานอาหารควรแยกห่างจากห้องเรียน และมีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่ถูกต้องลักษณะ สะอาดปลอดภัย และเหมาะสมกับ เด็ก ในบริเวณที่ไม่มีบริเวณรับประทานอาหารแยกต่างหาก ให้เลือกใช้บริเวณที่เหมาะสมแต่ต้อง คํานึงความสะดวก ความสะอาด และความปลอดภัยของเด็ก

3.3 จัดให้มีมาตรการและดำเนินการ เพื่อความปลอดภัยของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ดังนี้

3.3.1 จัดให้มีผู้ดูแลรับผิดชอบด้านความปลอดภัย

3.3.2 ให้มีรั้วรอบบริเวณเด็กปฐมวัยต้นแบบ เพื่อให้เด็กปลอดภัย ในการที่จะออกไปเดินเล่นตามมุมต่าง ๆ คนเดียว หรือออกไปเล่นเป็นกลุ่ม ๆ

3.3.3 ไม่ใช่หน้าต่างกระจก ซึ่งจะแตกง่ายและเป็นอันตรายแก่เด็ก

3.3.4 ติดตั้งอุปกรณ์ระบบความปลอดภัยหรือเครื่องตัดไฟภายในอาคาร รวมทั้งติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร

3.3.5 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงกว่าพื้น ไม่น้อยกว่า 1.50 ม. ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่กำหนดจะต้องมีฝาปิด เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้ ควรหลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ทำด้วยวัสดุที่หักง่ายหรือมีส่วนแหลมคม หากเป็นไม้ต้องไม่มีเส้นหรือเหลี่ยมคม และไม่ใช้สายต่อพ่วง

3.3.6 มีตู้เก็บยาและเครื่องเวชภัณฑ์ การปฐมพยาบาลอยู่ในที่สูง สะดวกต่อการหยิบและเก็บในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

3.3.7 ใช้วัสดุกันลื่นในบริเวณห้องน้ำ- ห้องส้วม และเก็บสารเคมีหรือสารทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก

3.3.8 ติดตั้งอุปกรณ์ เพื่อป้องกันพาหะนำโรคและมีมาตรการต้านป้องกัน ด้านสุขอนามัย

3.3.9 มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับวัสดุอุปกรณ์ที่จะเป็นอันตรายต่อเด็ก

3.3.10 จัดตั้งเครื่องเล่นให้อยู่ในระยะห่างพอสมควร ตรวจสอบดูแลบริเวณ เครื่องเล่นให้ปลอดภัยจากสัตว์และแมลงมีพิษ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กในขณะที่เดินเล่น

3.4 ดำเนินการจัดแหล่งการเรียนรู้ การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องอาศัยแหล่งการเรียนรู้เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้พัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร ควรจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน ทั้งแหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกโรงเรียน มีการดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 รวบรวมแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชนที่ครอบคลุมถึงบุคคล สถานที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4.2 จัดสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

3.4.3 ใช้แหล่งเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กให้เกิดประโยชน์

จากแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า งานบริหารทั่วไป เป็นระบบบริหารองค์การ ให้บริการงานอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก ต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ โดยมุ่งให้โรงเรียนมีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่าง

เหมาะสมตลอดจนส่งเสริม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครององค์กร และชุมชนเพื่อให้จัดการศึกษามี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีขอบข่ายงานบริหารทั่วไปที่โรงเรียนควรต้องดำเนินการ ประกอบด้วย การจัดทำข้อมูลสารสนเทศนักเรียนปฐมวัย การดำเนินงานธุรการและงานสารบัญ ะดับปฐมวัย การจัดระบบควบคุมภายใน การจัดทำสำมะโนนักเรียน การประสานงานกับพื้นที่ การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ การจัดสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมและเอื้อต่อการส่งเสริม พัฒนาการเด็กปฐมวัย การจัดอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปฐมวัย การดูแลบำรุงรักษาอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การดำเนินงานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การประชาสัมพันธ์และการวางแผนรับนักเรียนการจัดสิ่ง อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนอย่างเหมาะสม การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนา การศึกษาอย่างมีคุณภาพการจัดอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ ถูกหลักสุขอนามัยให้นักเรียน การ จัดอาหารเสริม (นม) บริการนักเรียนอย่างพอเพียงเหมาะสม การช่วยเหลือนักเรียนและ มาตรการให้นักเรียนได้รับความปลอดภัย การให้บริการสาธารณะแก่ผู้เกี่ยวข้องผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น การควบคุมกำกับติดตามและประเมินผลการบริหารงานทั่วไปให้ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และการนำผลประเมินไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็น ระบบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุตารัตน์ แซ่ซี้ (2542 : 51 - 53) ได้ศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในเขตลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่คาดหวังในเรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน มุ่งพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทั้ง ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กมีความพร้อม เพื่อศึกษาในระดับ ประถมศึกษา ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดความรักและไว้วางใจมากที่สุด สื่อการเรียน การสอนควร มีความปลอดภัย สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเหมาะสมกับเด็กอนุบาล ห้องเรียนมีการระบายอากาศและมีแสงสว่างเพียงพอ ครูต้องแจ้งข่าวสารให้ผู้ปกครองทราบ สม่ำเสมอ และมีการเอาใจใส่ความปลอดภัยในการรับ-ส่ง นักเรียน

วิไล ธนวิวัฒน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียน เอกชนระดับก่อนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา 8 องค์ประกอบ 1) ปรัชญาและนโยบาย 2) การเรียนการสอน 3) การบริหารงานกิจการ นักเรียน 4) การบริหารงานบุคคล 5) การบริหารธุรกิจการเงิน 6) การบริหารงานความสัมพันธ์ ชุมชน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนมีการปฏิบัติมากเป็นอันดับแรก รองลงมา คืออาคาร สถานที่ การบริหารงานกิจการนักเรียน การเรียนการสอน การบริหารงานบุคคล ปรัชญาและ

นโยบาย การบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5 เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านการบริหารงานการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล และการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีเป้าหมายในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาล เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถ ผู้บริหารได้เตรียมตัวและเตรียมครู เพื่อให้มีความรู้ในการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลโดยการเข้ารับการอบรม/สัมมนา มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบ โดยให้ครูประจำชั้นชี้แจง คัดแยกเด็กโดยการทดสอบความรู้ทั่วไป ผู้จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลคือครูประจำชั้น ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดซื้อและจัดหาสื่อและอุปกรณ์ โดยมีการจัดสรรงบประมาณและติดต่อประสานงานให้ ผู้บริหารนิเทศและติดตามผลอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยการเยี่ยมชั้นเรียน และเมืองครุภาครรัฐให้การสนับสนุน ด้านการจัดการเรียนการสอนครูประจำชั้นจัดกิจกรรมที่เน้นส่งเสริมลักษณะการช่วยเหลือตนเอง ใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการเขียนแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับหลักสูตรโดยเรียนเหมือนกันแต่ลดความคาดหวังหรือความยากของงานลง สอนเนื้อหาเดียวกันกับเด็กปกติ สอนเด็กพร้อมกันทั้งชั้นและทบทวนให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละคนเมื่อสอนจบ จัดกิจกรรมเสริมพิเศษที่พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเด็ก กล้ามเนื้อใหญ่และการเคลื่อนไหว เลือกสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยพัฒนาด้านที่บกพร่อง เด็กอนุบาลที่มีความต้องการพิเศษทุกคนใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์เหมือนกับเด็กปกติ และได้รับการวัดและประเมินผลเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรม ส่วนปัญหาด้านการบริหาร พบว่าโรงเรียนไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายได้ทั้งหมด บุคลากรไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนและจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดงบประมาณในการปรับสภาพแวดล้อมและให้บริการเครื่องมือ สื่อ และอุปกรณ์ การนิเทศและติดตามผลยังทำได้ไม่เต็มที่ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนยังมีน้อย ส่วนปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ขาดเอกสารที่เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ขาดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์

วรรณพร กาญจนานา (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กของกระทรวงกลาโหม ผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารเรียนจัดให้มีสนามและเครื่องเล่นสำหรับเด็ก อาคารเรียนเป็นอาคารเดี่ยวภายในห้องเรียนให้บุคลากรในแต่ละห้องจัดตกแต่งเอง สถานรับเลี้ยงเด็กจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นสวัสดิการของข้าราชการทหารภายในหน่วยงาน มีการบริหารงานตามนโยบายของ

หน่วยงานและดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารงบประมาณในการดำเนินงานได้มาจากค่าธรรมเนียมที่เก็บจากผู้ปกครอง การนิเทศการสอนบุคลากรใช้วิธีการอบรมสัมมนา ในการจัดการเรียนการสอนมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคมและการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นโดยใช้หลักสูตรและตารางกิจกรรมที่จัดทำขึ้นเอง กิจกรรมที่ใช้ได้แก่การเล่นนิทานหรือเรื่องราวต่าง ๆ และเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน ประเภทของสื่อที่ใช้คือเพลงหรือดนตรี วัสดุและประเมินผลเด็กโดยใช้การสังเกตและมีการคัดเลือกบุคลากรที่มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ และทางสถานรับเลี้ยงเด็กให้คำปรึกษาและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนเรื่องการจัดการศึกษาและการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ถูกต้องวิธี

จุไรพร เสนาะ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนเมืองพัทยา สังกัดเมืองพัทยา พบว่า 1) ด้านการใช้หลักสูตร ครูชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้แนวการจัดประสบการณ์ของสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ร่วมกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2540 มีส่วนร่วมในการวางแผนใช้หลักสูตร โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการพัฒนาหลักสูตรโดยการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพของเด็กและสภาพของท้องถิ่น 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ มีการวางแผนจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดนโยบายจัดทำแผนปฏิบัติงาน และมีการจัดสรรงบประมาณ ครูผู้สอนเตรียมการสอนโดย จัดทำแผนการสอน สื่อการสอนที่ใช้คือ สื่อประเภทของจริงและรูปภาพมีการจัดมุมหนังสือไว้ในห้องเรียน ครูวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก โดยการสังเกตพฤติกรรม 3) ด้านการจัดสภาพการณ์และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร ขาดแคลนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน บุคลากรไม่เพียงพอ การนิเทศการสอนที่ไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นระบบ การจัดสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม ไม่เป็นตามสัดส่วนและไม่เพียงพอ

สุรียา สุระเสียง (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าสภาพและปัญหาในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามการรับรู้ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและครูพี่เลี้ยงในด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านบริหารจัดการ ด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ และด้านการมีส่วนร่วม มีสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับปัญหาในด้านงบประมาณ ด้านบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนและด้านการมีส่วนร่วม มีปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ส่วนด้าน

บุคลากรและด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในประเด็นการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาตามการรับรู้ทางด้านประสบการณ์พบว่า ผู้มีประสบการณ์น้อยกว่า 2 ปี ผู้มีประสบการณ์ทำงาน 2-4 ปี ผู้มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 4 ปี ในด้านสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทราไม่แตกต่างกัน และปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ มีระดับปัญหาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แสงจันทร์ อุไรมาลัย (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมทุกด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดประสบการณ์มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านพัฒนาการเด็ก และด้านการจัดสภาพแวดล้อม ตามลำดับ เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีขนาดแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีประสบการณ์การบริหารงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบเป็นรายคู่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์บริหารงาน 5-10 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีปัญหาด้านการจัดประสบการณ์มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์การบริหารงานต่ำกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป มีปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Wane (1984 : 180) ได้ศึกษา หลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลเซดแล็คแลนด์ (Lakeland) นิวเจอร์ซีย์ ค.ศ. 1963 - 1983 พบว่า หลักสูตรส่วนใหญ่จะบันทึกไว้อย่างละเอียดหลักสูตรจะเน้นการศึกษาวิชาการมากขึ้น การทำงานของเด็กจะเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลมากเวลาที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมและพละานามัยน้อยลง ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน การสอนของครูเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดในการจัดการเรียนการสอน

Garcia (1985) ได้ศึกษา การศึกษาเพื่อเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กอนุบาล ผลของการศึกษา พบว่า ได้ข้อเสนอที่เป็นประโยชน์ คือ

1. ด้านหลักสูตร ควรสอนให้เด็กทราบถึงวัฒนธรรม และภูมิใจในความเป็นพลเมือง ของประเทศตนเองและควรจัดให้เด็กมีกิจกรรมและประสบการณ์

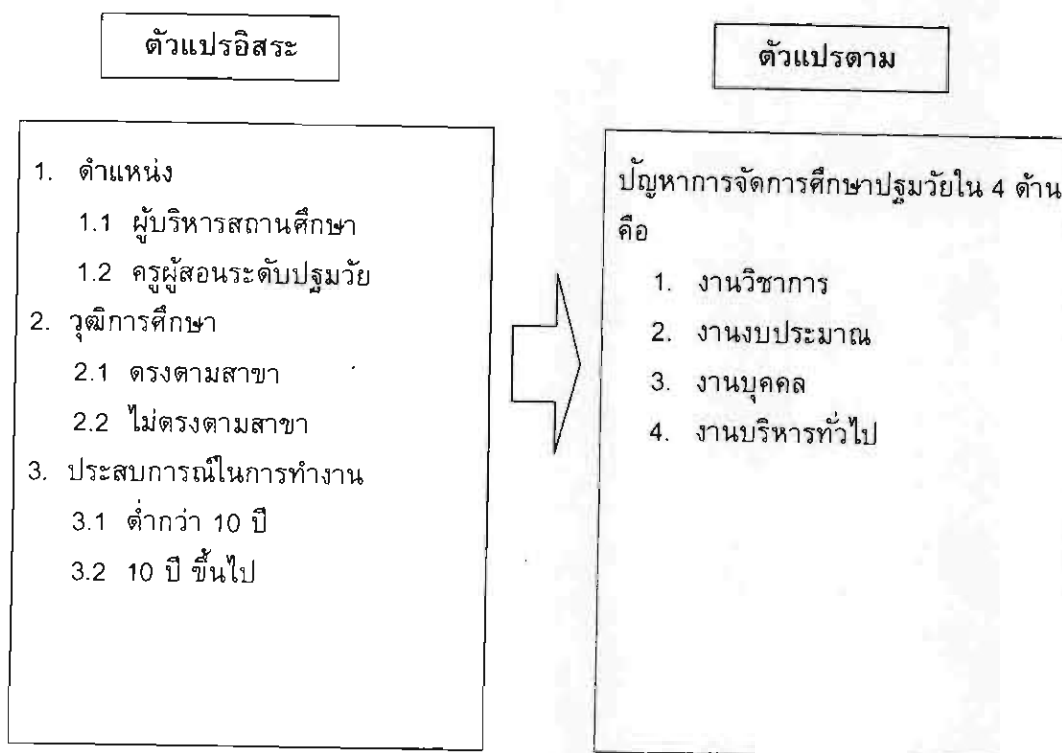
2. ด้านการเรียนการสอนครูควรเป็นผู้แนะนำวิธีปฏิบัติในการเรียนและควรมีอุปกรณ์ การสอนที่เหมาะสมกับความเข้าใจของเด็ก ครูควรเป็นผู้มีวุฒิทางการสอนอนุบาลโดยเฉพาะ

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน ควรมีความสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด

Freedman (1985 : 174) ได้ทำการสำรวจหลักสูตรโรงเรียนอนุบาลในซานดิเอโก แคลิฟอร์เนีย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน 45 แห่งเป็นเจ้าของโรงเรียนเองอีก 27 แห่ง เป็นผู้บริหาร ที่ได้รับการว่าจ้างมา เด็กในโรงเรียนเป็นเด็กมาจากครอบครัว ชั้นกลางมีประมาณ 4,000 คน มีครูทั้งหมดประมาณ 400 คน การสอนแต่ละวิชาใช้เวลาประมาณ 20 นาที ต่อกิจกรรม ทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาอนุบาล คือ ทฤษฎีของ เฟรอบเอล (Froebel) แมคมิลเลียน (McMillion) ในการจัด คือ ต้องการให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเต็มที่ ทั้ง ด้านสังคม อารมณ์ ร่างกาย และสติปัญญา และให้ข้อเสนอแนะว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียน อนุบาล ควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กในยุคปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งศึกษาตามกรอบงานของโรงเรียนตามแนวคิดการจัดการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดงานจัดการศึกษาในโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลและความเป็นหลักการกระจาย อำนาจการบริหารจัดการศึกษาไว้ 4 งาน คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงาน บริหารทั่วไป ผลการศึกษาจะบอกถึงปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ดังปรากฏในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่ ศษ ๐๕๓๘ / ๓๓๙๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
๖๕๐๐๐

๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ชุด

ด้วย นายธราพงศ์ สุเทียนทอง นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่๑๐ กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต ๓ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เตือนใจ เกียวซี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมหมาย กาญจนโชติ เป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการทำวิทยานิพนธ์ดังกล่าว นักศึกษาจะต้องเข้าเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงเพื่อนำมาประกอบงานวิจัย โดยใช้แบบสอบถาม

ในการนี้ สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน อนุญาตให้นักศึกษาผู้นี้ได้เข้าเก็บข้อมูลในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ อยู่วี)
รองอธิการบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา
โทร/โทรสาร ๐-๕๕๒๕-๑๗๑๑

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธราพงศ์ สุเทียนทอง
วัน เดือน ปีเกิด	30 กรกฎาคม 2509
สถานที่เกิด	143 หมู่ 10 ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	8/26 หมู่ 13 ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน	ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยาลัยนาฏการ
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านน้ำกุ่ม ตำบลน้ำกุ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 65120 โทร 055-310176

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2527	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (ช่างยนต์) โรงเรียนหล่มเก่าพิทยาคม
พ.ศ. 2530	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง (เอก พลศึกษา) วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดสุโขทัย
พ.ศ. 2532	การศึกษาระดับบัณฑิต (คณะศึกษาศาสตร์ เอกพลศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต พิษณุโลก
พ.ศ. 2554	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม